Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Claudii Ptolemei viri Alexandrini Mathematicę disciplinę Philosophi doctissimi Geographię opus nouissima traductione

Ptolemaeus, Claudius

Argentin[a]e, 1513

Cap. II.

urn:nbn:de:bsz:31-118326

Visual Library

culum iuxta ęquinoctialem/ & circulũ iuxta tro⸗
picum ęſtiuũ tota appareat habitabilis nobis no⸗
ta/auſtraliori ſemicirculoper mediũ ſignoꝝ circu
lum cõſtituto ſuper terrã: ne ſub hoc q̃dam addi⸗
tio habitabilis noſtrę fiat q̃ ad arcticũ hemiſphe⸗
riũ extendaẽ. Ex q̃ dicti qdem meridiani ſecundũ
axem ip̃m unius rectę lineę faciant phantaſiã/tan
q̃ aſpectu ipſo in plano per ipſos cadẽte. Et paral
lelus qui ſcribiẽ per Syenẽ rectus/etiã ob ſimilem
cauſam videaẽ. Reliq vero circuloꝝ adnotãdorũ
veri per ciuitates apparent ad lineas ipſas rectas:
meridiani qdem ad eam q̃ trãſit per polos: paralle
li vero ad illam quę per Syenẽ: illicq̃ magis qui ex
utraq̃ parte ab illis plus diſtant. ut circulus arcti⸗
cus q̃ ęſtiuus tropicus magis ad arcton vergat:
Hyemalis ṽo tropicus magis q̃ ęquinoctialis ad
meridiem. Pręterea antarcticus circulus magis q̃
ipſe hyemalis tropicus. Situm aũt habet cognita
terrę pars ut oceanus qdẽ ipſe nulla ex parte ipſã
circũuallet: niſi tm̃modo ĩ finibus deſcriptis apud
Rhapta ῥάπτα. & Thręſciã θρασιον [illegible] ex pte Aphri
cę & Europę: iuxta vetuſtiorum traditiones
Finis Septimi libri.

CL. PTOLEMAEI VIRI ALEXANDRI⸗ ni Geographicę editionis Liber V I I I.

Hęc ſunt in octauo.

Cum qua p̃ſuppoſitione oporteat facere habita⸗
bilis noſtrę diuiſionẽ ad tabulas.
Quę deceat ad quãq̃ tabulam adaptare.
Expoſitio omniũ ſententiarũ quibus cõtinenẽ in
Europa tabulę decem/prouincię. xxij. ciuitates
118
In Aphrica tabulę quattuor/prouincię 17 ciui⸗
tates 22
In Aſia magna tabulę duodecim/prouincię 22
ciuitates 190 Sũmatim habitabilis terrę ta
bulę 26 prouincię 83 ciuitates 360

Cum qua p̃ſuppoſitione facere oporteat habita⸗
bilis noſtrę diuiſionẽ ad tabulas.

CAP. I.

q Vicq̃d quidẽ oportuerit ad Geo
graphię operã ex aſſidua partim
diligẽtia eoꝝ qui regiões noſtras
peragrauerũt/partim ex cõſidera
tiõe habita ad rem faciliorẽ ſimul
& magis ꝓpriã ſatis expoſitũ ar⸗
bitror. Verũ quẽadmodũ predeceſſorũ noſtrorũ
exẽpla monẽt: ut ſcilicet per Epilogũ repetaẽ/ per
q̃ loca q̃libet parallelorũ & meridianorũ in deſcri
ptiõe notatus ſit. ne fiat ridiculũ oĩa ſimpliciter
loca/ & quę ſub expoſitis nõ cadũt circulis: & ha
bẽtia diſtãtias interiacẽtes inter parallelos/ ipſoſ⸗
q̃ meridianos cõfuſe poni. Cũ oſtenſũ fuerit quõ
totius habitabilis noſtrę deſcriptio in una cõtẽta
tabula ad aſpectum noſtrũ cõmenſurabilis ſit. Su
pereſt demõſtrare futuras deſcriptões ſũmarie/ſi
eã in plures tabulas partiamur: ut explorata loca
oĩa poſſint cũ lucidiori cõmenſuratiõe ordina⸗
ri. Cũ ergo una deſcriptione neceſſariũ ſit: quoniã
obſeruare oporteat ęqualitatẽ ad ſitus cęterarum
pa[illegible]iũ habitabilis orbis: alia p̃ſtringi ꝓpter freq̃n
tiã ordinatorũ: alia ꝓtendi deſcribẽdoꝝ penuria:
quemadmodũ diſcurioſi fecere plurimi: q multa
quidẽ p̃uertere coacti fuere in ip̃is tabulis: menſu
ras ſcilicet regionũ & figuras: ne ab hiſtoria ab⸗
ſceſſiſſe viderenẽ. ut illi q maximã tabulę partẽ tri
buerũt Europę ſecũdũ longitudinẽ & latitudinẽ:
q̃a frequẽtiores ſitus & loca in ea ponẽda eſſent.
Minimũ aũt ſpaciũ reliq̃rũt Aſię ſecundũ lõgitu⸗
dinẽ: & Aphricę itidẽ ſecundũ latitudinẽ ob rõnẽ
priori diuerſam. Propter quã cauſam Indicũ pela
gus poſt Taprobanã ταπροβάνη ad ſeptentrionẽ
deflexerũt: cũ ipſa tabula nudũ ſuggereret ſpaciũ
verſus progreſſum ad ortũ ſolis: & nihil haberent
deſcribere in Scythia σκυθίας verſus Boreã. Occi
dentalẽ vero oceanũ ad orientalẽ verterũt plagã:
cum iteꝝ ęque ſuparet eis tabula ad meridianã di
ſtantiã. Cũ Aphricę vaſtitas aut Indię nil frequẽs
atq̃ cõtinuũ haberet q̃d occidentali littori poſſet
opponi. Vnde ut undiq̃ totã terrã oceano cinge
rent: hm̃õi opiniõe imbuti cœpere cũ deſcriptiõe
fallaci verti ad hiſtoriã incõpoſitę ineptęq̃ pictu
rę. Partitiõe igiẽ tabulę euitare poterimus utiq̃ er
rorẽ hunc: ſi eã ſic diuidemus/ut freq̃ntiores regi⸗
onũ vel ſolę/vel cũ paucis alijs uuã tabulã ſortian
tur cũ maioribus diſtantijs circuloꝝ: minus vero
habitatę/minuſq̃ ſitibus occupatę cũ pluribus ſi⸗
milibus ſub una tabula in minoribus circuloꝝ di
ſtantijs cõtineanẽ. Nõ eñ oportet etiã oẽs tabu⸗
las ęque cõmẽſurabiles ſimul eſſe: ſed ſola in q̃li⸗
bet ſeruet ad alias proportionẽ. Quẽadmodũ cũ
unũ ſolũ caput deſcribimus q̃ ſolius capitis ſunt/
aut cũ ſolã manũ q̃ ſolius manus ſunt: neq̃ q̃ ca⸗
pitis & ſimul manus ſunt: niſi cũ ſub una figura
totũ hoĩem facimus. Vñ quẽadmodũ nihil ĩpedit
aliq̃d totum aliq̃ñ augere/aliq̃ñ vero minuere: ſic
nec in partibus quãdo diſiunctę ſunt: quas poſſu⸗
mus & augere ſingillatim/ & minuere ſecũdũ fre
quentiã locoꝝ in tabulis notandorũ. Nec procul
a veritate fiet(ſicut in initio opis diximus)ſi ꝓ cir
culis rectas lineas deſcribemus. p̃terea particula⸗
ribus ĩ tabulis adnotabimus meridianos ipſos nõ
inclinatos & flexos/ ſed inuicem ęque diſtãtes. In
uniuerſa autẽ habitabili latitudinis & lõgitudinis
termini iuxta magnas ſũpti diſtãtias/ nõ faciũt in
extremis circulis inſignes quoſdã exceſſus: cũ nec
in quaq̃ tabularũ. Deinde cũ iuxta proportionẽ
paralleli tabulã diuidẽtis/ ad maximũ circulũ dici
mus fieri decere graduũ cõparatiões: id quoq̃ ad
totã diſtantiã tabulę non quęramus: ſed id ſolum
quod ab uno ad aliud extremum diſtat.

Quę deceat ad quamq̃ tabulã adaptare.

CAP. I I.

h Is igiẽ pręſuppoſitis huiuſcemodi diui⸗
ſionẽ aggrediẽtes/Europę tabulas de⸗
cẽ cõſtituemus. Aphricę tabulas quat⸗
tuor. Totius Aſię tabulas duodecim. In tabula ve
ro q̃libet ſummã quandam adijciemus: ꝓponẽtes
cuius cõſtituẽtis ſit quęq̃ tabula/q̃ magna/quas
habeat regiones/quã rationẽ habeat parallelus q
per mediã ipſam incedit ad ip̃um meridianũ/& q̃
totius tabulę fiat circũſcriptio: ſubordinãtes p re⸗
gionẽ quãlibet inſigniũ ciuitatũ eleuatões aſſum⸗
ptas ad magnitudines maximarũ in ipſis dierum.
Diſtãtes ṽo ſecũdũ lõgitudinẽ capiemus p abſen
tias a meridiano p Alexandriã/ ſiue ad ortũ ſolis/
ſiue ad occaſum ex magnitudine fere horarum
ęquinoctialium. Pręterea q̃bus ſignoꝝ circulus ſu

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ꝑeriaceat: & quibus ſemel aut bis ſol ſupra verticē fiat: & quō ſitū habeat ad tropicos ipſos. Addidiſſemus utiq; etiā quas fixarū ī verticalibus habernet plagis: ſi obſeruādo apparerēt latitudines ad ipm ęquinoctialē. hoc eſt ſi ſemp per eoſdē parallelos ducerent̄. Cum aūt oſtēderimus in opere mathematico: ꝗ fixarū ſphęra voluit̄ ad cōſequētes mūdi reuolutiōes/ & ęquinoctialia ſigna: neq; circa polos ęquinoctialis/ ſed circa polos circuli ꝑ mediū Zodiacū incedētes: quēadmodū & in erraticis nō pn̄t eadē aſtra eorūdē locorū ſemp ſupra verticē eſſe/ ſed neceſſario transferri ipſoꝝ alia ad loca magis ſeptentrionalia ꝙ̄ prius/ alia vero magis auſtralia: fruſtra fuiſſet additio talis epilogi. cū liceat in ſphęra noſtra aſtrorū ſecūdum hāc hypotheſim in quęſitis tēporibus ipſius ſitum ad circulum amboꝝ poloꝝ/ cōſtituentes & circūferentes totā ad permanētis meridiani diuiſum latus / cōſiderare ſignum ipſius tot abſens gradibus ab ęquinoctiali quot parallelus ipſe quęſiti loci. Quod ꝑ utroſq; polos facile fiet aīaduertere: ſiue nullatenus locus aliquis ſubducat̄/ ſiue plures/ & aliquibus aliqui. His igitur pręfinitis/ quę reſtant incipienda ſunt.

COMPLEMENTVM OCTAVI LIBRI

ad terga tabularū ſcribendū: ſiue Expoſitio oīum ſummaꝝ quibus cōtinent̄ in Europa tabulę decē: prouincię 22 ciuitates 118.

CAP. I I I.

PRIMA EVROPAE TABVLA.

Prima Europę tabula cōtinet Britānicas inſulas βρεταννικὰς νήσους cum inſulis adiacētibus.

Parallelus eius medius ꝓportionē habet ad meridianū quām undecim fere ad viginti.

Circumſcribitur autē tabula tota Oceano

Ab ortu Germanico γερμανικοῦ·

A meridie Britānico βρεταννικοῦ· & Vergionio οὐεργιονίου appellato.

Ab occaſu occidentali.

Ab Arcto Hyperboreo ὑπερβορείου· & Duecalledonio δουηκαληδονίου vocato.

Thyle θούλη igitur maximā diē habet horaꝝ ęquinoctialium 20. & diſtat ab Alexādria ἀλεξανδρεία verſus occaſū duabus horis ęqnoctialibus

In Ibernia autem.

Ibernis ἰουερνίς eiuſdem nominis ciuitas maximā diem habet hor. 18. & diſtat ab Alexandria ἀλεξανδρείας verſus occaſum hor. 3 & $\frac{1}{2}$

Rhęba ῥαῖβα maximā diē habet hor. 18 $\frac{1}{2}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 & $\frac{1}{3}$

Albionis ἀλουίωνος·

Londiniū λονδίνιον maximā diē habet hor. 17. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 2 $\frac{1}{2}$

Caturactoniū κατουρακτώνιον maximā diem habet hor. 18. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum horis 2 & $\frac{1}{2}$

Pterotum πτερωτὸν στρατόπεδον maximā diem habet horarum 18 $\frac{1}{2}$. & diſtat ab Alexādria verſus occaſum hor. 2 & $\frac{1}{6}$

Dumna δοῦμνα maximā diē habet hor. 19. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 2

Occes ὤκκης inſula diſtat ab Alexā. hor. 16 $\frac{1}{3}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 2 & $\frac{1}{2}$

SECVNDA EVROPAE TABVLA.

Secunda Europę tabula continet Iſpaniam ἰσπανίαν totam in tres prouincias partitam: cum inſulis ſibi adiacentibus.

Parallelus per eius mediū ductus proportionem habet ad meridianū: quā tria ad quattuor fere.

Circumſcribitur autem tabula Ab oriēte Pyrenęis montibus πυρηναίων ὀρῶν·

A meridie Balearico βαλιαρικοῦ· & Iberico ἰβηρικοῦ pelago/ fretoq; Herculeo ἡρακλείου πορθμοῦ· & parte exterioris maris τῆς ἐκτὸς θαλάσσης·

Ab occaſu Oceano occidētali δυτικοῦ ὠκεανοῦ·

Ab Arcto oceano Cantabrico καντάβρου·

Luſitanię prouincię λουσιτανίας ἐπαρχίας.

Norba Cęſarea νῶρβα καισάρεια maximā diem habet horarum 12 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 $\frac{1}{2}$

Auguſta hemerita αὐγοῦστα ἡμερίτα maximā diem habet horarum 12 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 $\frac{1}{2}$

Bętice βαιτικῆς·

Iſpalis ἴσπαλις habet maximā diem hor. 12 $\frac{2}{3}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 $\frac{1}{2}$

Corduba κορδούβη maximā diē habet ho. 12 $\frac{2}{3}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{15}$

Tarraconenſis ταρρακωνησίας·

Aſturica Auguſta ἀστούρικα αὐγοῦστα maximā diem habet hor. 15 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{15}$

Noua Carthago νέα καρχηδὼν habet maximā diē habet horarum 12 $\frac{2}{3}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 $\frac{1}{6}$

Tarracon ταρρακὼν maximā diem habet hor. 15 fere. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 2 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$

Clunia κλουνία maximā diē habet hor. 15 $\frac{1}{6}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 $\frac{1}{2}$

Cęſarea Auguſta καισάρεια αὐγοῦστα maximā diē habet hor. 15 $\frac{1}{12}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 $\frac{1}{15}$

Gadira γάδειρα inſula maximā diem habet horarū 12 $\frac{1}{2}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum hor. 3 $\frac{1}{3}$

TERTIA EVROPAE TABVLA.

Tertia Europę tabula continet Gallias γαλλίας in quattuor prouincijs cū inſulis ſibi adiacētibus.

Medius ipſarum parallelus proportionem habet ad meridianum quā duo ad tria.

Circūſcribit̄ aūt tabula Ab ortu Italia ἰταλίας & Rhętia ῥαιτίας· ac Germania γερμανίας·

A meridie mari Gallico γαλλικῆς θαλάσσης·

Ab occaſu mōtibus Pyrenęis πυρηναίων ὀρῶν· & oceano Aquitanico ἀκουιτανικοῦ ὠκεανοῦ·

Ab Arcto Britānico oceano βρεταννικοῦ ὠκεανοῦ·

Aquitanię ἀκουιτανίας·

Mediolanum μεδιολάνιον maximā diem habet horarum 15 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$. & diſtat ab Alexādria verſus occaſum hor. 2 $\frac{1}{3}$

Burdigalla βουρδίγαλλα maximā diem habet hor. 15 $\frac{1}{2}$. & diſtat ab Alexādria verſus occaſum ho. 2 $\frac{1}{2}$ & $\frac{1}{3}$

Lugdunenſis λουγδουνησίας·

Auguſtodunum αὐγουστόδουνον maximā diem habet horarum 15 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$. & diſtat ab Alexā. verſus occaſum horarum 2 $\frac{1}{3}$ & $\frac{1}{12}$

Lugdunum λούγδουνον maximā diem habet hor. 15 $\frac{2}{3}$. & diſtat ab Alexandria ad occaſum hor. 2 & $\frac{1}{2}$

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg